

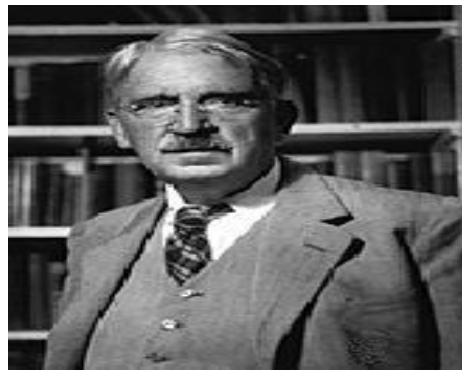
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ DEWEY ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ
ΜΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

DEWEY'S VIEWS REGARDING COMMUNICATION AND
DEMOCRATIC EDUCATION

Διδάσκουσα: Σ. Τριαντάρη

Προδρομίδου Παναγιώτα

A.E.M. 2599

Φλωρινα 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τη μητέρα μου, Μαρία, καθώς και την αδερφή μου Πωλίνα που είναι οι δύο πιο σημαντικοί άνθρωποι στη ζωή μου, που με στηρίζουν, με αγαπάνε και πιστεύουν σε μενα. Παρ'όλες τις δύσκολες καταστάσεις που έχουμε βιώσει, μπόρεσα να <<τελειώσω>> τη σχολή μου κάτω από πίεση οικονομικών και οικογενειακών προβλημάτων, ένας άθλος θα τον χαρακτήριζα, τόσο δικός μου, όσο και των δικών μου προσώπων.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω στην επιβλέποντα καθηγήτρια μου Σωτηρία Τριαντάρη, για την επιμονή και τον χρόνο που μου πρόσφερε. Ήταν δίπλα μου σε ο,τιδήποτε την χρειάστηκα, απαντώντας σε κάθε επισήμανση ή απορία μου.

ΠΕΡΙΕΧΌΜΕΝΑ

1. Βιογραφία ..... σ. 5-8
2. Η ίδρυση της σχολής του John Dewey..... σ. 8-10
3. Η εμπειρία κατά τον John Dewey.....σ. 11
4. Ο πειραματικός ιδεαλισμός.....σ. 12
5. Ο Ινστρουμενταλιστικός πραγματισμός .....σ. 13-15
6. Η δημοκρατία κατά τον John Dewey.....σ. 15-17
  - 6 α. Η Δημοκρατία ως ηθικό ιδεώδες στην
εκπαίδευση.....σ.17-20
  - 6 β. Η Δημοκρατική εκπαίδευση ως καθοριστικός παράγοντας
στην ελληνική παιδεία.....σ. 20-22

7. Η εκπαίδευση κατά τον John Dewey .....σ. 23-25

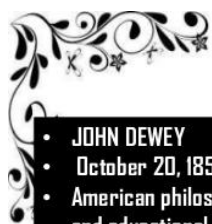
7α. Η φιλοσοφία ως γενική θεωρία της
εκπαίδευσης.....σ. 25-27

8. Σκοποί της εκπαίδευσης .....σ. 27-28

9. Συμπέρασμα.....σ.29

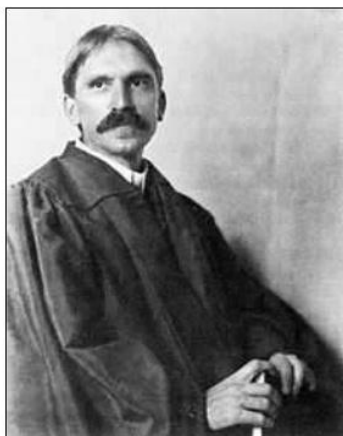
10. Βιβλιογραφία .....σ. 30

1. Βιογραφία

DEWEY

- **JOHN DEWEY**
- October 20, 1859 – June 1, 1952
- American philosopher, psychologist, and educational reformer.
- Dewey was an important early developer of the philosophy of pragmatism and one of the founders of functional psychology.
- **FOCUS:**
  - Education for employment and life
  - Teacher must be a guide to the student not a dictator

Ο John Dewey γεννήθηκε στις 20 Οκτωβρίου του 1859 σε μία μικρή επαρχιακή πόλη, στο Burlington, της πολιτείας του Vermont των Ηνωμένων Πολιτειών. Το Σεπτέμβριο του 1875, σε ηλικία 16 ετών, έγινε δεκτός στο πανεπιστήμιο του Βερμοντ. Στη διάρκεια των σπουδών του έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πολιτική και την κοινωνική φιλοσοφία. Στη συνέχεια, δέχτηκε μια θέση εκπαιδευτικού σε ένα σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Πενσυλβανίας όπου και δίδαξε δύο χρόνια, από το 1879 μέχρι και το 1881, άλγεβρα, λατινικά και θετικές επιστήμες. Το 1881 επέστρεψε στο Βερμοντ όπου δίδαξε, για μικρή περίοδο, μελετώντας τους κλασικούς της εποχής υπό την καθοδήγηση του καθηγητή H. Torey. Το 1882 γράφτηκε στο τμήμα της Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Τζων Χοπκινς, από όπου πήρε και το δίπλωμα της φιλοσοφίας το 1884. Το 1884 ο Ντιούι

αναγορεύτηκε διδάκτορας της Φιλοσοφίας και λίγο αργότερα έγινε υφηγητής και κατόπιν καθηγητής της Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν στο Αν Άρμπορ. Το 1888 εγκατέλειψε το Πανεπιστήμιο του Michigan για να καταλάβει την έδρα της Ηθικής και Διανοητικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο του Michigan, όπου διηύθυνε το τμήμα Φιλοσοφίας επί πέντε χρόνια, μέχρι το 1894. Ο Ντιούι ήταν τότε μόλις τριάντα δύο χρονών. Θαύμαζε τα έργα του W. James και του G.H. Mead, που ήταν συνάδελφός του. Ήταν πεπεισμένος ότι ο ιδεαλισμός ήταν ξεπερασμένος πια. Έκλινε, κατά συνέπεια, προς την κοινωνική φιλοσοφία και έγραφε για την αναγκαιότητα των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων. Το 1894 ο Ντιούι διορίστηκε καθηγητής της Φιλοσοφίας και διευθυντής του Τμήματος Φιλοσοφίας, Ψυχολογίας και Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο του Chicago. Μαζί με τη γυναίκα του ο Ντιούι δημιούργησε, τον Ιανουάριο του 1896, το University Elementary School (πιο γνωστό με τις ονομασίες Dewey School ή Laboratory School), που ήταν το πειραματικό σχολείο του τμήματος Παιδαγωγικής. Ξεκίνησε με 12 μαθητές! Το σχολείο λειτούργησε επτά χρόνια, από το 1896 έως το 1903. Ήταν μια δημοκρατία σε μικρογραφία. Ο Ντιούι διηύθυνε το σχολείο με τη βοήθεια της γυναίκας του και συμπεριφερόταν προς τους εκπαιδευτικούς σαν συνάδελφός τους. Το βιβλίο του My Pedagogic Creed κυκλοφόρησε το 1897, ενώ το The School and Society το 1899. Ο Ντιούι διορίστηκε διευθυντής στο νέο School of Education το 1902. Το 1904 αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το Πανεπιστήμιο του Chicago λόγω των δυσκολιών που αντιμετώπιζε με τη διοίκησή του και οι οποίες είχαν σχέση με το Σχολείο-εργαστήρι.

Τον ίδιο χρόνο διορίστηκε καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κολούμπια, όπου επρόκειτο να παραμείνει μέχρι το θάνατό του, το 1952. Ο Dewey παρέδιδε ένα ή δύο μαθήματα στο Teachers College μεταξύ 1905 και 1914. ήταν όμως περισσότερο παρών

στον εκπαιδευτικό τομέα. Έγραψε μαζί με την κόρη του, Έβελιν, το *Schools of Tomorrow*, που δημοσιεύτηκε το 1915. Ξεκίνησε το 1916 τη συγγραφή του βιβλίου του *Democracy and Education*, το οποίο εκφράζει καλύτερα από όλα τα υπόλοιπα τη φιλοσοφία του σχετικά με την παιδεία. Ωστόσο, το βιβλίο με τον τίτλο *How We Think*, ήταν αυτό που γοήτευσε τον κόσμο της εκπαίδευσης την εποχή εκείνη. Ο Ντιούι αναλύει σε αυτό μια μέθοδο εμπειριστατωμένης σκέψης, την αντίληψη του για τη μέθοδο σε πέντε στάδια, η οποία και υιοθετήθηκε από τα προοδευτικά σχολεία της εποχής. Στα κείμενά του ο Ντιούι ανέπτυξε όχι μια θεωρητική φιλοσοφία της παιδείας, αλλά μια πραγματιστική, βασισμένη στην εκτίμηση των βιωμένων στο σχολικό σύστημα προβλημάτων. Το 1919 γράφει ένα από τα πιο σημαντικά του έργα *Reconstruction in Philosophy* (1919). Πέρασε δύο χρόνια στην Κίνα και την Ιαπωνία, και κατόπιν επέστρεψε, το 1921 στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια. Κατά τις δεκαετίες '20 και '30 ο Ντιούι έγραψε πάρα πολλά γύρω από τα προβλήματα της δημοκρατίας στις Ηνωμένες Πολιτείες και η φήμη και η επίδρασή των απόψεών του συνεχώς μεγάλωνε. Το τμήμα της Φιλοσοφίας μετονομάστηκε σε Τμήμα Ντιούι.

Το 1930, σε ηλικία 70 ετών, ζήτησε να βγει σε σύνταξη. Η αίτησή του έγινε δεκτή, ενώ παράλληλα του απονεμήθηκε ο τίτλος του ομότιμου καθηγητή, είχε βέβαια, τη δυνατότητα να έρχεται σε επαφή με τους φοιτητές και τους ερευνητές χωρίς να υποχρεούται να διδάσκει. Συνέχισε για εννιά χρόνια αυτή τη δραστηριότητα, που του άρεσε ιδιαίτερα. Το *Experience and Education* εκδόθηκε το Φεβρουάριο του 1939 από τον MacMillan, ο Ντιούι ήταν τότε 79 ετών. Το έργο του συνέχισε να προκαλεί αντιδράσεις και οι οπαδοί του παραδοσιακού ρεύματος όπως οι Hutchins, Adler και Maritain ήταν μάλλον αλλεργικοί απέναντι στις κοινωνικά προοδευτικές προτάσεις των Dewey, Kilpatrick και Hook. Επιπλέον, το 1939, ο Ντιούι ζήτησε να μετατραπεί η θέση του σε απλή έδρα καθηγητή της Φιλοσοφίας. Αξιοποίησε αυτή την

περίοδο για να επανεξετάσει τα ήδη δημοσιευμένα βιβλία του και να γράψει πολυάριθμα άρθρα. Παντρεύτηκε για δεύτερη φορά το 1946 σε ηλικία 86 χρονών. Όταν πέθανε, το 1952 στη Νέα Υόρκη, οι New York Times ανήγγειλαν το θάνατο του πατέρα της προοδευτικής εκπαίδευσης. (https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B6%CE%BF%CE%BD_%CE%9D%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CE%B9)

2. Η ίδρυση της σχολής του John Dewey

Το 1884 ο John Dewey αναγορεύτηκε διδάκτορας της φιλοσοφίας και στη συνέχεια έγινε υφηγητής και καθηγητής της φιλοσοφίας του πανεπιστημίου Michigan, στο Ann Arbor. Τον Ιανουάριο του 1896, ο Dewey ίδρυσε μαζί με την σύζυγό του, το University Elementary School, το οποίο ήταν το πειραματικό σχολείο του τμήματος παιδαγωγικής. Το συγκεκριμένο σχολείο λειτούργησε 7 χρόνια. Επρόκειτο για μια δημοκρατία σε μικρογραφία. Ο John Dewey διηύθυνε το σχολείο βοηθούμενος από την γυναίκα του και είχε μια πολύ καλή συνεργασία με τους άλλους εκπαιδευτικούς. Στις εβδομαδιαίες συγκεντρώσεις συζητούσαν το Curriculum και οι εκπαιδευτικοί είχαν την δυνατότητα να μιλήσουν για το έργο τους. Συχνά τα μαθήματα άρχιζαν με συζητήσεις ανάμεσα στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς σχετικά με την εργασία που είχε

γίνει ή επρόκειτο να γίνει, ενώ παράλληλα δινόταν έμφαση στην εκμάθηση της δημοκρατικής συμμετοχής.(https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B6%CE%BF%CE%BD_%CE%9D%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CE%B9#.CE.92.CE.B9.CE.BF.CE.B3.CF.81.CE.B1.CF.86.CE.AF.CE.B1)

<< Ο Dewey ορίζει την εκπαίδευση ως μια κοινωνική διαδικασία, ενώ σε αυτό το πλαίσιο το σχολείο γίνεται αντιληπτό ως εκείνη η μορφή ζωής, στην οποία συγκεντρώνονται όλες οι υπηρεσίες, που βοηθούν το παιδί να έχει πρόσβαση στις κληροδοτημένες από τη φυλή δυνατότητες και στην χρησιμοποίηση των δικών του ικανοτήτων για κοινωνικούς σκοπούς. Πιο συγκεκριμένα, υποστήριζε τότε πως η εκπαίδευση είναι μία διαδικασία ζωής και όχι μία προετοιμασία για μια μελλοντική ζωή>> (Houssay,2000.163)

Το σχολείο ως κοινωνικός θεσμός και ως κοινότητα ζωής είναι σημαντικό να απλοποιήσει την κοινωνική ζωή, εάν ληφθεί υπόψιν η πολυπλοκότητα του κόσμου των ενήλικων και του τεράστιου όγκου των γνώσεων. Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι για να βοηθήσει το νέο παιδί, το σχολείο, ωφείλει να αναπαριστά την σύγχρονη και πραγματική ζωή του παιδιού και να αρχίσει από τις δραστηριότητες της οικογενειακής ζωής.

Σύμφωνα με την άποψη του Dewey , η παιδεία και η δημοκρατία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους καθώς αποτελούν βασική προϋπόθεση η μία για την άλλη. Η παιδεία δεν υπάρχει λοιπόν χωρίς τη δημοκρατία αλλά και η δημοκρατία δεν υπάρχει χωρίς την παιδεία. Είναι σημαντικό σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι κύρια προϋπόθεση για την ανάπτυξη της παιδείας και της δημοκρατίας είναι η ελεύθερη μετάδοση ιδεών, γνώσεων και εμπειριών.

3.Η εμπειρία κατά τον Dewey

Ο Dewey δίνει έμφαση...

στην εμπειρία της οποίας χαρακτηριστικό είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ του ανθρώπινου οργανισμού και των στοιχείων της φύσης. Η αλληλεπίδραση θα γινόταν μόνο αν συνδεόταν το σώμα με τον νου, η σκέψη με την φαντασία και τέλος το άτομο και την κοινωνία. Η ίδια η εμπειρία έχει θέση στην εκπαίδευση .

4. Πειραματικός ιδεαλισμός

Έχοντας ο Dewey στοιχεία του ιδεαλισμού προσπαθεί να ορίσει την αντίθεση μεταξύ του οργανισμού μέσα στη φύση και στην κοινωνικότητα του ανθρώπου. Έτσι ονομάζει ως πειραματικό ιδεαλισμό την επιβίωση ενός ατόμου μέσα στη φύση και στη συνέχεια στην κοινωνία, η οποία χαρακτηρίζεται από την ομαλή και υγιή λειτουργία της.

Επίσης ο φιλόσοφος δίνει έμφαση στην επιστημονική μέθοδο, στο πείραμα, στην έννοια και τη σπουδαιότητα της δημοκρατίας ως αληθινό ιδανικό.

5. Ο Ινστρουμενταλιστικός Πραγματισμός

Ο Dewey τονίζει τη σημασία της σχέσης ανάμεσα στην δημοκρατία και στην εκπαίδευση. Η δημοκρατία δοκιμάζεται στην εκπαίδευση στη βάση της εργαλειακής έννοιας της εμπειρίας. Η εμπειρία δηλώνει την εκπαίδευση ως μία κοινωνική διαδικασία όταν μάλιστα όσο πιο πολλά άτομα μετέχουν σε αυτή αναγκάζονται να συσχετίζουν τις δράσεις και τις εμπειρίες τους με τις δράσεις και τις εμπειρίες των άλλων.

Ο πραγματισμός κατά τον αμερικάνο φιλόσοφο απαρτίζεται από τα δύο βασικά στοιχεία παρακάτω:

- α) την ανασυγκρότηση,
- β) τον νατουραλισμό.

α) Η **ανασυγκρότηση** εκφράζεται από την επιμονή του μαθητή να μάθει από τις εμπειρίες που έχει βιώσει. Η ατομική ανασυγκρότηση συγκεκριμένα αλληλεπιδρά με την κοινωνική ανασυγκρότηση της εμπειρίας εφόσον τα μέλη μιας κοινωνίας αλληλεπιδρούν εμπειρικά συνεχώς μεταξύ τους .

Για να ενταχθεί όμως κάποιος σε αυτήν την κοινωνία, να κοινωνικοποιηθεί και να αλληλεπιδράσει με τα άλλα μέλη της κοινωνίας χρειάζεται την εκπαίδευση. Η ανασυγκρότηση όμως εκτός από αρχή του πραγματισμού, η οποία αναδεικνύει το σημαντικό έργο της φιλοσοφίας στην εκπαίδευση, στον πολιτισμό καθώς και στα σύγχρονα προβλήματα, αποτελεί ταυτόχρονα χαρακτηριστικό μιας δημιουργικά συγκροτημένης κοινωνίας της οποίας προέκταση και βασικό χαρακτηριστικό είναι η δημοκρατική εκπαίδευση.

β) **Νατουραλισμός**

Ο John Dewey υποστηρίζοντας τον νατουραλισμό όπου αποτελεί βασικό στοιχείο της φιλοσοφίας , προσαρμοσε στην εκπαίδευση τη φιλοσοφία καθώς μέσω της ίδιας αποδίδονται τα δημιουργικά πιστεύω μέσα στη κοινωνία, στα πολιτικά ζητήματα αλλά και στην ηθική. Έτσι ο Dewey χάρη στην δημιουργική εκπαίδευση της οποίας βασικό

χαρακτηριστικό είναι η πραγματική φιλοσοφία, όπως προαναφέραμε, οραματιζόταν την δημιουργία ενός νέου σχολείου όπου θα πραγμάτωνε ένα νέο τύπο εκπαίδευσης εφόσον κτείχε τον Πραγματισμό και κάνοντας αρεστή στη πράξη τη φιλοσοφία.

6.Η Δημοκρατία κατά τον John Dewey

Κατά τον Dewey, <<δημοκρατία σημαίνει προσωπικότητα η οποία αποτελεί την πρώτη και την τελευταία πραγματικότητα. Κάθε άνθρωπος είναι ο ίδιος ένας απόλυτος σκοπός>> (Τριαντάρη, 2012,21)

Ο σκοπός και τα μέσα της δημοκρατίας, θεωρούνται η καλλιέργεια του ανθρώπινου ήθους, του ανθρώπινου χαρακτήρα. Επιπρόσθετα η δημοκρατία είναι μία μορφή κοινωνίας από προσωπικότητες που επιχειρούν να δείξουν τη φύση της προσωπικότητας. Το παραπάνω μέρος δηλώνει ότι με την επικοινωνία υπάρχει και η κοινωνία : <<Η κοινωνία όχι μόνο συνεχίζει να υφίσταται μέσω της μετάδοσης, μέσω της επικοινωνίας, αλλά μπορεί κάλλιστα να ειπωθεί ότι υφίσταται στη μετάδοση , στην επικοινωνία>> (Τριαντάρη, 2012,21).

Η διαδικασία της επικοινωνίας λοιπόν είναι εφικτό να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί με την καταλληλη εκπαίδευση. Η εκπαίδευση παρουσιάζεται ως μία κοινωνική λειτουργία, η οποία κατοχυρώνει τη συμμετοχή των ατόμων στην ομάδα μέσα από μία αμοιβαία αλληλεπίδραση. Στην έννοια της επικοινωνίας, βασίζεται ο συμβιβασμός της δημοκρατίας με την εκπαίδευση και σε αυτόν τον συμβιβασμό βασίζεται η δημοκρατική σύλληψη της εκπαίδευσης.

Ο Dewey, στραμμένος στην ανθρώπινη δράση, στις πράξεις και στα γεγονότα, ενίσχυσε τον ορισμό της δημοκρατίας ως ενός τρόπου ζωής, δράσης και επικοινωνίας με τους άλλους. Υποστηρίζει ότι μία δημοκρατία είναι κάτι περισσότερο από μία μορφή διακυβέρνησης. Η δημοκρατία συνδέεται με τη συμμετοχή και τη δράση του ανθρώπου στις κοινωνικές διαδικασίες όπως είναι η εκπαίδευση. Ο Dewey συνδέει την πραγματικότητα με την εμπειρία μέσω της αλήθειας. Ο Pierce, καθηγητής του Dewey, επηρέασε τον αμερικάνο φιλόσοφο στις απόψεις του. Ισχυρίζεται ότι η δημοκρατία δεν είναι απλά ένα πολιτικό, κυβερνητικό σύστημα καθώς το περιεχόμενο και το νόημά της φαίνεται και προβάλλεται από την συμπεριφορά μας μέσα στη ζωή, μέσα στην καθημερινότητα.

Η δημοκρατία καθιστάται απαραίτητη από τη στάση, την συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής.

Επιπλέον ο John Dewey υποστηρίζει ότι όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν ίση και κοινή εκπαίδευση γιατί μέσα από την καθημερινότητα και τις καταστάσεις ο άνθρωπος συνεχώς μεταβάλλεται.

Ο ίδιος υπήρξε επίσης υποστηρικτής της δυνατής σχέσης μεταξύ της δημοκρατίας και της εκπαίδευσης, την οποία σχέση την εντάσσει μέσα στο κοινωνικό περιβάλλον. Ο άνθρωπος μέσω των διαφόρων μεταβολών της καθημερινότητας, π.χ. οικονομικών, πολιτικών κλπ., διαθέτει λογική, η οποία, μέσα από διερευνητική διαδικασία, θα τον οδηγήσει στη γνώση. Κατά τον Dewey η δημοκρατία διαφαίνεται μέσα από την ανασυγκρότηση της εκπαίδευσης ως συνεχούς καλλιέργειας όλων των ανθρώπων.

6α . Η Δημοκρατία ως ηθικό ιδεώδες στην εκπαίδευση

Ο Dewey έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στον εκδημοκρατισμό της κοινωνίας και ειδικότερα, όταν αυτός επέρχεται ως αποτέλεσμα μιας δημοκρατικής εκπαίδευσης που λαμβάνει το άτομο σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής

διαδικασίας. Η επιμονή του Dewey στη δημοκρατία, την οποία την αντιλαμβάνεται ως τρόπο ζωής, καθώς δοκιμάζεται εμπειρικά μέσα από την καλλιέργεια αξιών, κοινωνικών στάσεων, συμπεριφορών και άλλων δεξιοτήτων δείχνει ότι στον στοχασμό του η δημοκρατία καθίσταται απαραίτητη για τη βιωσιμότητα της πραγματιστικής φιλοσοφίας του. Η δημοκρατία είναι ο πυρήνας της πολιτικής και ηθικής πραγματιστικής φιλοσοφίας. Αυτό ακριβώς αναδεικνύει ο Dewey στο έργο του <<Δημοκρατία και Εκπαίδευση>>, το οποίο θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το επιστέγασμα της πραγμάτωσης και εφαρμογής της φιλοσοφίας στην εκπαίδευση, ή όπως αλλιώς θα λέγαμε το αποκορύφωμα στην άρρηκτη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη.

Το δημοκρατικό ιδεώδες σύμφωνα με τον Dewey, ενσαρκώνεται στην εκπαίδευση, η οποία ως <<κοινωνική λειτουργία εξασφαλίζει την κατεύθυνση και την ανάπτυξη των ανώριμων μέσω της συμμετοχής τους στη ζωή της ομάδας στην οποία ανήκουν, είναι σαν να λέμε στην πράξη ότι η εκπαίδευση διαφέρει ανάλογα με την ποιότητα ζωής που επικρατεί σε μία ομάδα>> (Η φιλοσοφία του πραγματισμού στην εκπαίδευση (2012,216) . Η εκπαίδευση αποτελεί το μέσο και τον σκοπό για τη βελτίωση και την ενίσχυση της δημοκρατίας, εφόσον διαμέσου αυτής αναφύεται η ηθική δράση του ατόμου, η οποία αναδεικνύεται πρωτίστως στην εκπαίδευση ως μικρόκοσμος και συνεχές τμήμα της ευρύτερης κοινωνίας. Ο Dewey συλλαμβάνει τη δημοκρατική ηθική εκπαίδευση η οποία βασίζεται στην αναδρόμηση της εμπειρίας μέσα από την απελευθέρωση της δράσης των μαθητών, που τους κάνει να συνειδητοποιούν τις προσωπικές δυνάμεις και τις ικανότητές τους, καθώς

αυτές ανταποκρίνονται στα αιτήματα για την έκφραση ανθρώπινων συναισθημάτων και την κοινωνική και πολιτική διορατικότητά τους, η οποία μπορεί να αποτρέψει μια μελλοντική καταστροφή.

Η δημοκρατία αποτελεί σκοπό για την εκπαίδευση και αυτό αναφαίνεται μέσα από τα χαρακτηριστικά της δημοκρατίας, τα οποία αναδεικνύονται και καλλιεργούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο Dewey θεωρεί ως βασικά χαρακτηριστικά μιας δημοκρατικής εκπαίδευσης τα εξής :

- α. Την απελευθέρωση όλων των προσωπικών ικανοτήτων.
- β. Την αλληλεπίδραση μεταξύ των ατόμων μέσω μίας από κοινού μεταδιδόμενης εμπειρίας.
- γ. Την ελευθερία στην έκφραση και τη διαπραγμάτευση από κοινού διάφορων ζητημάτων που προκύπτουν στη σχολική πραγματικότητα, ώστε να παίρνουν αποφάσεις και να τις εφαρμόζουν.
- δ. Τη συμμετοχικότητα και τη συνεργατικότητα, που είναι συνέπειες της ελευθερίας στην έκφραση και στον διάλογο.
- ε. Την ανοιχτή εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά διαφορετικής φυλής, θρησκείας και κοινωνικής τάξης. Στα χαρακτηριστικά που προαναφέρθηκαν βρίσκονται οι δράσεις και τα αποτελέσματα του δημοκρατικού ήθους, που σύμφωνα με τον Dewey συνδέεται άμεσα με την ίδια τη ζωή.

Ο Dewey υποστηρίζει στο έργο 'Δημοκρατία και Εκπαίδευση' πως η καλή και ηθικά δημοκρατική εκπαίδευση είναι αυτή στην οποία τα άτομα αναπτύσσουν ισότιμα και ελεύθερα όλες τις ικανότητες και τις δεξιότητές τους. Πιστεύει πως ο εκδημοκρατισμός της κοινωνίας μπορεί να επέλθει μέσα από τις ποικίλες ανθρώπινες δυνατότητες και εμπειρίες, χωρίς να απαιτηθεί να θυσιαστεί το άτομο για την κοινωνική αρμονία. Υποστηρίζει ότι μία δημοκρατική κοινωνία έχει ως θεμέλιους λίθους την

ελευθερία και την ισότητα, τις οποίες διδάσκονται τα παιδιά στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

6β .Δημοκρατική εκπαίδευση ως καθοριστικός παράγοντας στην ελληνική παιδεία

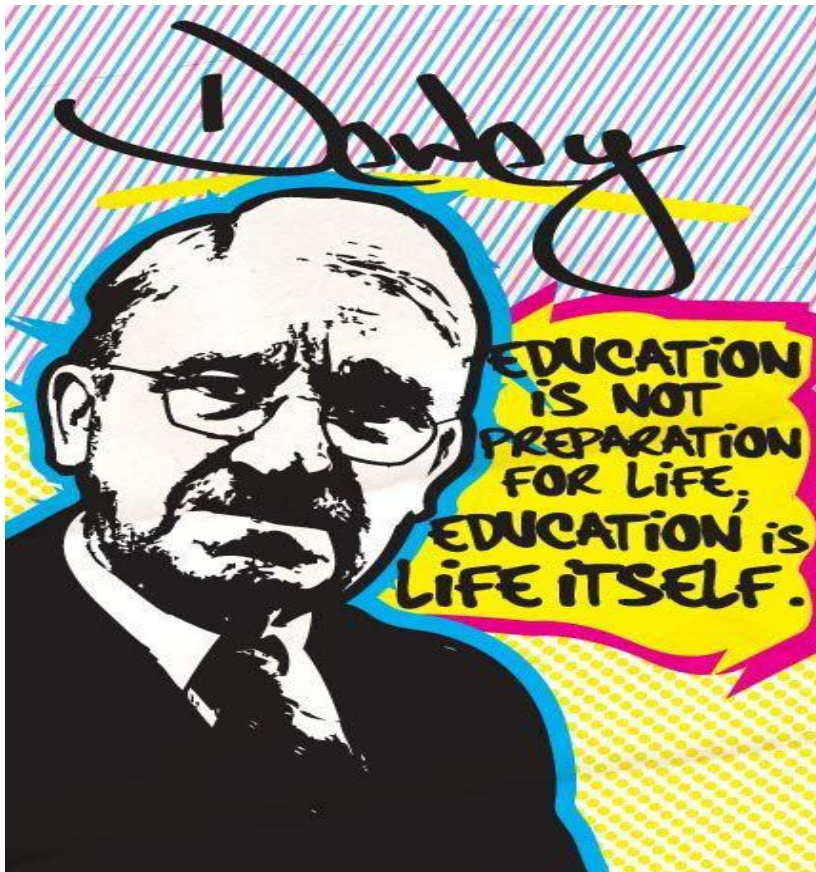
Βασικός σκοπός της εκπαίδευσης δεν είναι άλλος από το να μάθουν οι άνθρωποι μέσα από εμπειρίες να ζουν καλά, να συμβιώνουν αρμονικά και να διαμορφώνουν την άποψή τους για το καλό.Κεντρικός σκοπός μιας σχολικής εκπαίδευσης είναι να παράγει μία δημοκρατικό χαρακτήρα, τον οποίο οι μαθητές θα βιώνουν προσωπικά μέσα από τη συμπεριφορά τους.Η εκπαίδευση προάγει την δημοκρατία και μαζί με αυτή όλα τα ιδανικά της, την ελευθερία, την ισότητα, καθώς και την δυνατότητα για προσωπική ανέλιξη.Μια δημοκρατική εκπαίδευση αποτελεί το προστάδιο και την προπαρασκευή για μια δημοκρατική κοινωνία,καθιστώντας τηδημοκρατία τρόπο ζωής μέσα από την επικοινωνία των ανθρώπων που απεργάζονται την κοινωνικοποίησή τους και την προοδευτική ανάπτυξής τους.Σε αυτή τη μορφή εκπαίδευσης στοχεύει με το έργο του ο Dewey, δηλαδή σε μία δημοκρατική εκπαίδευση, όπου η έννοια του πολίτη δεν υποσκελίζεται, αλλά καλλιεργείται και βελτιώνεται, όπως απαιτείται να συμβαίνει στις φιλελεύθερες

δημοκρατικές κοινωνίες.Μελετώντας προσεκτικά το | ‘Δημοκρατία και Εκπαίδευση’, αντιλαμβανόμαστε ότι η σύγχρονη ελληνική εκπαίδευση απέχει σε πολλά σημεία από τη συγκεκριμένη πορεία και κατεύθυνση του νέου σχολείου, που το οραματίστηκε ο Dewey.Ακόμη και σήμερα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα παραμένουν | άλυτα προβλήματα.Το κεντρικό πρόβλημα_της ελληνικής εκπαίδευσης είναι ότι η διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος είναι τέτοια, που να μην μπορεί να προωθήσει την ανάπτυξη της δημοκρατίας.Ο Dewey επισημαίνει επίμονα ότι σε έναν, όλο και πιο | παγκοσμιοποιημένο_ κόσμο η αμοιβαία σχέση μεταξύ δημοκρατίας και εκπαίδευσης είναι ανεκτίμητης σημασίας για την αντιμετώπιση πολλών από τα επείγοντα | προβλήματα και προκλήσεις της εποχής μας.(https://el.wikipedia.org/wiki/Τζον_Ντιούι#.CE.92.CE.B9.CE.BF.CE.B3.CF.81.CE.B1.CF.86.CE.AF.CE.B1)

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από την πολυπολιτισμικότητα, τον προυραλισμό και την παγκοσμιότητα, γεγονός που καθιστά επιτακτική τη συνεχή ανοικοδόμηση της δημοκρατίας.Αυτή η ανοικοδόμηση εκπληρώνεται κυρίως μέσα στην εκπαίδευση που αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της δημοκρατίας.Οι απόψεις του Dewey για μια δημοκρατική εκπαίδευση που προάγει διανθρώπινες αξίες, εκτίθεται σε μια κριτική που ξεπηδά μέσα από εμπειρίες και περιβάλλοντα, που αποτελούν πραγματικά τη ζωή μας.Με έντονο το συναίσθημα της ισότητας και της ενότητας ο Dewey από την δική του εποχή των οικονομικών ανισοτήτων, των περιθωριοποιημένων ατόμων, των καταπιεστικών πολιτικών στις εργασίες, της ανεργίας, της φτώχειας και άλλων δυσμενών συνθηκών, οι οποίες

χαρακτηρίζουν όλο και περισσότερο την εποχή μας, στέλνει ένα διαχρονικό μήνυμα ότι η δημοκρατική παιδεία δεν μπορεί να αγνοηθεί. Αυτό σημαίνει την απαραίτητη και ισότιμη συμμετοχή των κοινωνικά περιθωριοποιημένων και των μειονεκτούντων << φυλετικά, κοινωνικά, πολιτισμικά και οικονομικά, ανθρώπων στην εκπαίδευση >>.

7.Η Εκπαίδευση κατά τον Dewey

Σύμφωνα με τον John Dewey η εκπαίδευση είναι μία κοινωνική λειτουργία η οποία εξασφαλίζει την κατεύθυνση καθώς και την ανάπτυξη των ανώριμων ατόμων μέσω της συμμετοχής τους στη ζωή και στα κοινά της ομάδας στην οποία ανήκουν.

Έτσι η εκπαίδευση διαφέρει ανάλογα με την ποιότητα της ζωής που επικρατεί σε μία ομάδα. Βέβαια όταν μία κοινωνία που όχι μόνο αλλάζει αλλά και υιοθετεί το ιδεώδες της βελτίωσης θα έχει διαφορετικές μεθόδους εκπαίδευσης από μία κοινωνία που μόνο επιδιώκει τη διαιώνιση των ηθών της.

| Μία κυβέρνηση η οποία στηρίζεται στη λαϊκή βούληση δεν μπορεί να είναι επιτυχής, εφόσον αυτοί που ψηφίζουν είναι αμόρφωτοι. Για τον λόγο αυτόν, μία δημοκρατική κοινωνία πρέπει να βρει ένα υποκατάστατο στην εθελοντική διάθεση και το ενδιαφέρον και αυτά μπορούν να δημιουργηθούν μόνο με την εκπαίδευση.

Μία δημοκρατία δεν είναι μόνο μία μορφή διακυβέρνησης αλλά ένας τρόπος του κοινωνικού βίου μέσω της κοινής μεταδιδόμενης εμπειρίας.

Έτσι δημοκρατία και εκπαίδευση αποτελούν στενά συνδεδεμένες λέξεις/έννοιες, καθώς η μία είναι απαραίτητη για την άλλη. Η ποιοτική και η συστηματική εκπαίδευση αποσκοπεί στην καλύτερη δημοκρατία, σε μία καλύτερη δημοκρατική κοινότητα. Όμως ένα σημαντικό πρόβλημα της εκπαίδευσης, για να προκύψει μία δημοκρατική κοινωνία, είναι η σύγκρουση ανάμεσα σε ένα εθνικιστικό και ένα ευρύτερο κοινωνικό σκοπό. Στα ηπειρωτικά κράτη καθώς και στην Ευρώπη επειδή η ανθρωπιστική σύλληψη έπασχε από ασάφεια με αποτέλεσμα η νέα ιδέα για τη σημασία της εκπαίδευσης, για την ευημερία και την πρόοδο εγκλωβίστηκε εξαιτίας εθνικών συμφερόντων ο κοινωνικός σκοπός ήταν περιορισμένος και αποκλειστικός.

Έτσι συμπεραίνουμε ότι ο κοινωνικός σκοπός της εκπαίδευσης και οι εθνικοί στόχοι ταυτίζονται και επιρεάζονται για έναν κοινωνικό σκοπό.

Η εκπαίδευση είναι μία κοινωνική διαδικασία που ωθεί την ίδια την κοινωνία σε ένα κοινωνικό ιδεώδες όπου όλα τα μέλη της αλληλεπιδρούν και μεταδίδουν την εμπειρία μεταξύ τους, συνεργάζονται και διαθέτουν ελευθερία και αλληλεπιδρούν με άλλες ομάδες. Συμμετέχουν όλοι στα κοινά και στα αγαθά όλων των μελών.

Μία δημοκρατική κοινωνία πρέπει να διαθέτει έναν τύπο εκπαίδευσης που παρέχει σε όλα τα μέλη της κοινωνίας ένα προσωπικό ενδιαφέρον για τις κοινωνικές σχέσεις και τον κοινωνικό έλεγχο, καθώς και τις πνευματικές έξεις που διασφαλίζουν κοινωνικές αλλαγές χωρίς όμως να προκαλέσουν αταξία.

7α. Η φιλοσοφία ως γενική θεωρία της εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση είναι μία διαδικασία σχηματισμού θεμελιωδών προδιαθέσεων, πνευματικών και συγκινησιακών, απέναντι στη φύση και τους άλλους ανθρώπους, ενώ η φιλοσοφία θα μπορούσε να οριστεί ακόμη και ως η γενική θεωρία της εκπαίδευσης. Αν η φιλοσοφία δε θέλει να παραμείνει συμβολική, απλώς λεκτική ή μια αισθηματική αυτοϊκανοποίηση για λίγους, αλλά ούτε κι ένα αυθαίρετο δόγμα, η ακρόαση των εμπειριών του παρελθόντος εκ μέρους της και το

πρόγραμμα των αξιών της πρέπει να έχουν επίδραση στη συμπεριφορά.

Η φιλοσοφία της εκπαίδευσης δεν είναι μια εξωτερική εφαρμογή προδιαμορφωμένων ιδεών σε ένα σύστημα πρακτικής που έχει διαφορετική αφετηρία και σκοπό. Είναι μόνο μία ρητή διατύπωση των προβλημάτων του σχηματισμού ορθών, νοητικών και ηθικών έξεων σε ό,τι αφορά τις δυσχέρειες του σύγχρονου κοινωνικού βίου. Ο δεισδυτικότερος ορισμός της φιλοσοφίας που θα μπορούσε να δοθεί είναι ότι συνιστά τη θεωρία της εκπαίδευσης στην πιο γενική όψη της. Επομένως, η ανασύσταση της φιλοσοφίας, της εκπαίδευσης και των κοινωνικών ιδεωδών και μεθόδων συμβαδίζουν.

Τέλος, η φιλοσοφία ειπώθηκε ότι είναι μια μορφή σκέψης η οποία, όπως όλη η σκέψη, έχει την αφετηρία της σε ό,τι είναι αβέβαιο μέσα στο αντικείμενο της εμπειρίας, που αποσκοπεί στο να εντοπίσει τη φύση της αβεβαιότητας και να μορφώσει υποθέσεις για τη διασάφισή της, οι οποίες θα δοκιμαστούν στην πράξη. Διαφοροποιητικό γνώρισμα του φιλοσοφικού σκέπτεσθαι είναι ότι οι αβεβαιότητες με τις οποίες καταπιάνεται εντοπίζονται στις ευρύτερες κοινωνικές συνθήκες και σκοπούς, συνίστανται δηλαδή σε μια σύγκρουση οργανωμένων ενδιαφερόντων και θεσμικών απαιτήσεων. Ο μόνος τρόπος να επιτευχθεί μια αρμονική αναδιarrύθμιση των αντιτιθέμενων τάσεων είναι μέσα από μια τροποποίηση των συγκινησιακών και νοητικών προδιαθέσεων. Η φιλοσοφία είναι ταυτόχρονα μία ρητή άρθρωση των ποικίλων ενδιαφερόντων της ζωής και μία πρόταση οπτικών και μεθόδων μέσω των οποίων μπορεί να επιτευχθεί μια καλύτερη εξισορρόπηση αυτών των ενδιαφερόντων. Δεδομένου ότι η εκπαίδευση είναι η

διαδικασία μέσω της οποίας μπορεί να επιτευχθεί η απαιτούμενη μεταμόρφωση και να μην παραμείνει απλή υπόθεση αναφορικά με το τι είναι επιθυμητό, φτάνουμε σε μια δικαιολόγηση της πρότασης ότι η φιλοσοφία είναι η θεωρία της εκπαίδευσης ως μιας σκόπιμα καθοδηγούμενης πρακτικής.

8.Σκοποί της εκπαίδευσης

Σκοπός της εκπαίδευσης είναι να καθιστά τα άτομα ικανά να συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους, γιατί η ανταμοιβή της μάθησης είναι η συνεχής ικανότητα της ανάπτυξης .Ο Αμερικάνος φιλόσοφος, Dewey, μίλησε για ανάπτυξη. Κατά την άποψή του οι εκπαιδευτικές εμπειρίες θα μπορούσαν να προσδώσουν στους μαθητές την ικανότητα, την αυτοπεποίθηση και την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε νέες εμπειρίες. Με τη συμμετοχή μαθητών στον καθορισμό των στόχων μάθησης, η εκπαιδευτική εμπειρία θα γινόταν πιο ουσιαστική και σχετική με τις ανάγκες και τα συμφέροντα των νεότερων γενεών. Ο συλλογισμός του ήταν σε πολύ μεγάλο βαθμό παρόμοιος με εκείνους που βλέπουν την εκπαίδευση στο επίκεντρο της καινοτομίας και της κοινωνικής ανάπτυξης.Η εκπαίδευση καλείται να εκπληρώσει πολλά προσωπικά και κοινωνικά αιτήματα που μπορεί μερικές φορές να μην

είναι συμβατά. Συλλογικά λοιπόν, θα πρέπει να βρούμε έναν τρόπο που να δίνει προτεραιότητα σε αυτά που θέλουμε από τα εκπαιδευτικά μας συστήματα. Δεύτερον, η εκπαίδευση θα πρέπει να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες προτεραιότητες της κοινωνίας: δεν υπάρχει μόνον ένας σκοπός και πρέπει να σταματήσουμε να περιμένουμε πως ό, τι έχουμε μάθει πρέπει αναγκαστικά να μάθουν και τα παιδιά μας. Τρίτον, η αντίληψη σχετικά με τους σκοπούς της εκπαίδευσης, αναπόφευκτα θα δημιουργήσει δομές, προγράμματα σπουδών, κατάρτιση εκπαιδευτικών, αξιολογήσεις, και ούτω καθεξής. Πρέπει να διασφαλίζουμε ανά πάσα στιγμή ότι το όραμα για την εκπαίδευση είναι σημαντικό τόσο για τα άτομα που εκπαιδεύουμε όσο και για το περιβάλλον στο οποίο ζουν. Ο Dewey είχε σίγουρα δίκαιο όταν δήλωνε ότι κάθε γενιά θα πρέπει να επαναπροσδιορίζει τη δημοκρατία, και η εκπαίδευση θα πρέπει να παραμένει στο επίκεντρο των δημοκρατιών μας, με τους εκπαιδευτικούς να διασφαλίζουν ότι το «νεογνό» θα επιζήσει.

«Η δημοκρατία πρέπει να αναγεννιέται για κάθε γενιά, και η εκπαίδευση είναι η μαία της» – John Dewey, (1916).

9.Συμπερασμα

Από τη συζήτηση που προηγήθηκε, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η εκπαίδευση καλείται να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαμόρφωση του πολίτη, ο οποίος, με τη σειρά του, θα αποτελέσει την εγγύηση για την επίτευξη μιας δημοκρατικής κοινωνίας, όχι μόνο, ως συστήματος διακυβέρνησης, αλλά κυρίως ως μιας κοινωνίας που αποτελείται από δημοκρατικές αρχές, στα πλαίσια ενός δημοκρατικού τρόπου ζωής.

10. Βιβλιογραφία

- Τριαντάρη Σ.(2012)*Η φιλοσοφία του πραγματισμου στην εκπαίδευση*
- Τερζακης Φ.(2016)*Δημοκρατία και εκπαίδευση*
- Ντιουι Τ.(1980)*Εμπειρία και εκπαίδευση*
- Ντιουι Τ. *Σχολείο και η κοινωνία, ο δρόμος και ο αγώνας για τη μεταμόρφωση των παιδαγωγικών ιδεών*
- Jean Houssay *Δεκαπέντε Παιδαγωγοί, Σταθμοί στην ιστορία της παιδαγωγικής σκέψης*
- Dewey T.(1916)*The Need of an Industrial Education in an Industrial Democracy*
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B6%CE%BF%CE%BD_%CE%9D%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CE%B9

Μορφοποιήθηκε: Ελληνικά (Ελλάδα)

